

МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ ТАШКИЛОТИ РАҲВАРИНИНГ БОШҚАРУВ МАДАНИЯТИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ПЕДАГОГИК МУАММО СИФАТИДА

Abdiyeva Fazilat Fayzulla qizi
Nizomiy nomidagi TDPU o'qituvchisi

Аннотация: Ма'lumki har qanday faoliyat turi me'yoriy asoslarga tayanib quriladi, chunki shu faoliyatni amalga oshirishdan ko'zlangan maqsadga erishish, bajariladigan vazifalarni taqsimlash, ijrosini nazorat qilish, shuningdek, samaradorlikka erishish uchun shu faoliyatda ishtirok etuvchilar manfaatlarini himoya qilish, rag'batlantirish chora-tadbirlari boshqaruv jarayonida tashkil etiladi va muvofiqlashtiriladi.

Калит so'zlar: Davlat, maktabgacha ta'lim, menejment, innovatsiya, nizom, qonun-qoida, boshqaruv.

ФОРМИРОВАНИЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ РУКОВОДИТЕЛЯ ДОУ КАК ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА

Аннотация: Как известно, любой вид деятельности строится на нормативной основе, так как в процессе управления организуются и координируются мероприятия по достижению намеченной цели, распределению выполняемой задачи, контролю за ее выполнением, а также по защите интересов, стимулированию участников этой деятельности для достижения эффективности.

Ключевые слова: Государство, дошкольное образование, менеджмент, инновации, устав, правопорядок, менеджмент.

FORMATION OF THE MANAGEMENT CULTURE OF THE HEAD OF THE PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATION AS A PEDAGOGICAL PROBLEM

Annotation: It is known that any type of activity is built on normative grounds, since in order to achieve the goal pursued from the implementation of this activity, to distribute the task to be performed, to control its implementation, as well as to achieve efficiency, measures to protect the interests of participants in this activity, to stimulate them are organized and coordinated in the management

Key words: State, preschool education, management, innovation, regulation, rule of law, management.

Mamlakatimiz uzluksiz ta'limining bu bo'g'inlari o'zaro bog'liq va jamiyatda bajaradigan vazifasi jihatidan o'zaro munosabatlarda bo'lib, bir-biriga vorislik tariqasida faoliyat ko'rsatadi. Ularning komil insonni shakllantirishdagi umumiy maqsadda har birining o'rni va vazifasi "Ta'lim to'g'risida"gi va "Maktabgacha ta'lim

va tarbiya to'g'risida"gi Qonunda belgilab berilgan. Ularning har birining o'ziga xos tomonlari, o'z tuzilishi, maqsad va vazifalari mavjud bo'lib, bir-biriga nisbatan mustaqildir. Shuning uchun ular faoliyatini boshqarish va rahbarlik qilish o'ziga xos xususiyatlariga ega. Shu bilan e'tirof etish kerakki, ularni boshqarishda umumiy qonuniyatlar, tamoyillar, shakl va metodlar mavjudligini ham tan olish zarur. Ta'lim tizimiga bunday yondashish o'z-o'zidan emas, balki rahbarning boshqarishning nazariy asoslarini bilishi va undan amaliy faoliyatga foydalana olishi bilan shu asosda boshqarish maqsad va vazifalarining, metodlarining yaxlitligini ta'minlashini taqozo qiladi.

Boshqaruv boshqariladigan obyektidagi jarayonlarning aniq maqsadga qaratilganligini va uyushganligini ta'minlashi lozim. Boshqaruv o'zining bu vazifasini bo'lishi kerak bo'lgan narsaning qiyofasini (maqsadlar va ularga erishish rejalarini) shakllantirish; ijrochilar o'rtasida vazifalar va vakolatlarni taqsimlash (rasmiy tuzilmani yaratish va saqlab turish); ijrochilarning samarali mehnatdan manfaatdorligini ta'minlovchi sharoit yaratish (rag'batlantirish); jamoada umumiy qadriyatlar va qulay munosabatlarni shakllantirish (norasmiy tuzilma yaratish va saqlab turish); ishning borishini nazorat qilish kabi va boshqa maxsus boshqaruv vazifalarini hal qilish orqali amalga oshiradi.

Shundan kelib chiqqan holda ta'lim mazmuni, ta'lim muassasalari tartibini va ta'lim sifatini boshqarishni alohida faoliyat sifatida belgilash mumkin. Bunda uning subyekti boshqaruv vazifalarini hal qilish orqali o'quvchilar, pedagoglar, ota-onalar, xizmatko'rsatuvchi xodimlarning birgalikdagi faoliyatining uyushqoqligini hamda ta'lim maqsadlari va rivojlanish maqsadlariga erishishga yo'naltirilganligini ta'minlaydi.

Fan boshqaruv tizimi qanday vazifalarni, qay yo'sinda hal etishi kerak, turli ichki va tashqi sharoitlarda boshqaruv samaradorligi ta'minlanishi uchun u qanday tuzilgan bo'lishi lozim, degan savollarga javob berishi zarur. Shu boisdan boshqaruv tizimi xususiyatlari, boshqaruv jarayoni tavsiflari hamda turli tashqi va ichki sharoitlarda faoliyat yuritish va rivojlanish natijalari o'rtasidagi qonuniy aloqalar alohida ilmiy fan bo'lgan boshqaruvning umumiy vazifasi hisoblanadi. Boshqaruv vazifasini shu yo'sinda tushunish uni boshqaruvga eskicha yondashish nuqtai nazaridan uni tadqiq qilish mumkin emasligidan dalolat beradi.

Ta'limni boshqarish fani qanday xususiy predmetlarni o'rganadi?

Bunda, shubhasiz, o'quv-tarbiya jarayoni boshqaruvning markaziy obyekti hisoblanadi. Boshqaruv fani u qay yo'sinda amalga oshirilishi kerakligi va vazifalari nimalardan iborat ekanligini o'rganmaydi — bu pedagogikaning vazifasidir. Ammo hozirning o'zidayoq ta'lim vazifalarini turlicha tushunish, turli pedagogik texnologiyalar mavjud. Umumiy boshqaruv nazariyasiga muvofiq, turli texnologiyalar

turlicha tashkil etishni, rejalashtirish, nazorat qilishning xilma-xil usullarini talab etadi va h. k.

O'quv-tarbiya jarayoni texnologiyasi xususiyatlariga bog'liq ravishda boshqaruv qanday amalga oshirilishi lozim, degan masala esa boshqaruv faniga taalluqlidir. Ammo o'qitish va tarbiya natijalari nafaqat pedagogik texnologiyaga, balki pedagoglarning malakasiga, ularning eng yaxshi natijalarga erishishdan manfaatdorligiga, jamoadagi munosabatlarga bog'liqdir. Kadrlarni qanday tanlash kerak, ularni qay yo'sinda baholash, unumli ishlashga qanday undash kerak, jamoada qulay psixologik muhitni qanday shakllantirish lozim kabi savollar ham boshqaruv tadqiqotchilari oldida turgan muhim savollar sirasiga kiradi.

Ta'lim muassasasi qanchalik yaxshi ishlamasin, u o'zgarimasligi mumkin emas. Ta'lim muassasasida, o'quv-tarbiya jarayoni bilan bir qatorda, uning rivojlanish jarayoni eng muhim boshqaruv obyekti hisoblanadi. Yangiliklarni o'zlashtirish ham rejalashtirish, tashkil etish, nazorat qilish va undashni taqozo etadi. Boshqaruv fani innovatsion jarayonlar qanday sharoitda samarali bo'lishini va bu sharoit qanday vujudga keltirilishini tadqiq qilishi kerak.

Ta'lim muassasasi, har qanday tashkilot singari ajralgan holda emas, balki muayyan ijtimoiy muhitda faoliyat ko'rsatadi. Boshqaruvning bir xil tizimi boshqa sharoitlarda samarali bo'lishi mumkin. Shu boisdan boshqaruv natijalari u qanday sharoitlarda amalga oshirilishiga qay darajada bog'liqligini o'rganishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Азизходжаева Н.Н. Формирование профессиональных компетенций будущих специалистов. Образование через всю жизнь: непрерывное образование в интересах устойчивого развития. Вып. 12. Ч.1.СПб, 2014.– 63 с.
2. Акинфиева Н.В., А.П. Владимирова Государственно-общественное управление образовательными системами. Саратов, 2001. С.
3. Курбонов Ш., Сейтхалилов Э. Таълим сифатини бошқариш. Т.: “Турон - Иқбол”: 2006. – 592 б.
4. Мардонов Ш. Педагог кадрларни таълимий кадриятлар асосида тайёрлаш ва малакасини оширишнинг педагогик асослари. Пед.фан.док. ...дисс.- Т.: 2006.-302 б.;
5. Махмудов А.Х. Бўлажак магистрларни компетентли тайёрлашнинг дидактик таъминотини такомиллаштириш: Пед.фан.док.дисс. автореферат-Т-2017.-69 б
6. Маҳкамов, У., Жуманова, Ф., & Равшанов, Ж. (2020). БЎЛАЖАК ЎҚИТУВЧИЛАРНИ ТАРБИЯВИЙ ИШЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА БОШҚАРИШГА ТАЙЁРЛАШ. Academic research in educational sciences, (3), 815-830.

7. Akramova, D. (2022). Bo'lajak pedagog-psixologlarning maktabgacha ta'lim tizimidagi faoliyati. *Science and innovation*, 1(B8), 322-326.
8. Akramova, D. (2022). Oliy ta'lim muassalari talabalarida pedagogik-psixologik moslashuvchanlikni mazmun mohiyati. *Science and innovation*, 1(B8), 2150-2153.
9. Nurbaeva, I. T. (2022, November). Models of pedagogical communication in the educational process. In international scientific and practical conference "the time of scientific progress" (vol. 1, no. 3, pp. 88-95).
10. abduvakhidovna, a. N., aminbaevna, s. A., inobat, u., kizi, r., & kizi, a. N. A. (2021). Development of a method for quantitative determination of triterpene saponins in the grass of the turkestan desert. , 48(11).
11. Abdieva, F. (2022). МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ТАШКИЛОТИ ДИРЕКТОРЛАРИНИНГ БОШҚАРУВ МАДАНИЯТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ. *Science and innovation*, 1(B8), 2154-2156.
12. Ёзиева, У., & Абдиева, Ф. (2021). Maktabgacha ta'lim tashkiloti samaradorligini oshirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish muammolari. *Общество и инновации*, 2(11/S), 111-114.